

Міністерство освіти і науки України
Львівський інститут економіки і туризму

**«РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ЕТНОТУРИЗМУ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

*Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
молодих вчених та студентів*

(15 травня 2013 р.)

Львів
2013

Міністерство освіти і науки України
Львівський інститут економіки і туризму

ББК 75.81

«Розвиток українського етнотуризму: проблеми та перспективи» : [Текст] : Зб. матер. III Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених (Львів, 15 травня 2013 р.) / Міністерство освіти і науки України, Львівський інститут економіки і туризму. — Львів : ЛІЕТ, 2013. — 158 с. — 300 пр. ISBN 978-966-2400-14-4.

У збірнику матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених висвітлюються проблемні питання, пов'язані із визначенням поняття «етнічний туризм», його місця у структурі туризму. Статті учасників конференції окреслюють здобутки, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку етнотуризму в Україні та світі; аналізують основні ресурси етнічного туризму з метою залучення їх до формування якісного туристичного продукту України.

Для наукових, науково-педагогічних працівників, фахівців сфери туризму, аспірантів та студентів вищих навчальних закладів.

ОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Львівський інститут економіки і туризму

**Донецький національний університет
економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського**

Департамент міжнародного співробітництва та туризму ЛЮДА

Львівська асоціація розвитку туризму

УПОРЯДНИКИ:

Бочан І. О. — ректор ЛІЕТ, д. е. н., професор, голова оргкомітету;

Паньків Н. Є. — начальник наукового відділу ЛІЕТ, к. г. н.;

Цимбала О. С. — завідувач музейного комплексу

Рекомендовано до друку

Вченою радою Львівського інституту
економіки і туризму (протокол № 3 від 17. 04. 2013 р.)

ISBN 978-966-2400-14-4

© Львівський інститут
економіки і туризму, 2013
© Автори статей, 2013

ЗМІСТ

<i>Бочан І. О.</i> Вступне слово	5
<i>Мальська М. П., Зінько Ю. В., Горішевський П. А.</i> Етнографічні послуги у сільському туризмі Карпатського регіону	7
<i>Юнко М. М., Висоцька О. Я.</i> Духовні цінності та звичаєвість народного побуту мешканців сіл Максимовичі, П'яновичі і Лановичі Самбірського району Львівської області	12
<i>Токарева Т. В., Чмига О. О.</i> Використання незвичайних традицій в етнотуризмі	20
<i>Берест Р. Я., Адамишин О. М.</i> Колонії німецьких поселенців на Миколаївщині	25
<i>Стоколос-Ворончук О. О., Цимбала О. С.</i> Персоналії в контексті українського етнотуризму	31
<i>Луців Н. В., Кривульчак І. М., Файдула М. М.</i> Гуцульська писанка — товарний бренд в етнотуризмі Карпатського регіону	38
<i>Сеник Л. Я., Тарас Я. А.</i> Лялька–мотанка — любов поколінь, символ нації, душа народу	44
<i>Козак Г. Ю., Тимків І.</i> Традиції бондарського ремесла на Дрогобиччині як фактор туристичної привабливості краю	49
<i>Луців Н. В., Фтома Т. Б., Москва Ю.</i> Гаварецька кераміка: історія, сьогодення, перспективи використання в етнотуризмі	56
<i>Мартинович С. А., Цимбала О. С.</i> Гончарні вироби як сувенірний етно-бренд регіону	61
<i>Кочура Р. С., Ніколайчук Т. С.</i> Український етнос та звичаї в готелях України	66
<i>Каліберда О. О.</i> Африканські релігії як елемент етнотуризму	71
<i>Франків І. Я.</i> Курганні поховання Миколаївщини	75
<i>Панасюк К. А.</i> Передумови розвитку етнічного туризму	80
<i>Івашко Ю. П., Шило Н.</i> Використання національних обрядів та звичаїв у формуванні етнотурів (на прикладі святкування Різдва)	85

Пагу Є. О. Використання етнічних обрядів та традицій приазовських греків при створенні анімаційних програм	89
<i>Белікова М. В., Гресь-Євреїнова С. В. Етнічні тури Запорізькою областю: досвід та практика</i>	94
<i>Гурова Д. Д. Передумови розвитку етнотуризму в Запорізькому регіоні</i>	99
<i>Дутчак О. І. Етнотериторіальна структура Івано-Франківської області</i>	104
<i>Явкін В. В., Варварюк О. А. Соціально-економічні передумови розвитку сільського зеленого та етнотуризму в гірських депресивних районах (на прикладі Чернівецької області)</i>	109
<i>Теребух А. А., Хім'як М. Ю. Етнотуризм як маркетинговий тренд</i>	113
<i>Стецик Ю. О. Значення василіанських монастирів Перемишльської єпархії для розвитку національно-релігійної культури Бойківщини (XVII–XVIII ст.)</i>	117
<i>Гуменюк Г. М., Дячок В. О. Народні художні промисли Гуцульщини як важливий чинник розвитку туризму в регіоні</i>	125
<i>Смикова М. О., Нога В. І., Ващенко О. О. Сувенірна продукція як складова брендінгу дестинації</i>	133
<i>Смирнов І. Г. Стан і перспективи використання етнічних особливостей у готельно-ресторанній сфері</i>	139
<i>Галик В. М. Етнотуристична діяльність Івана Франка</i>	148
Резолюція III Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів «Розвиток українського етнотуризму: проблеми та перспективи» (15 травня 2013 р., м. Львів, Україна)	155

УДК 338.483.13:738

Мартинович С. А., Цимбала О. С.
Львівський інститут економіки і туризму

ГОНЧАРНІ ВИРОБИ ЯК СУВЕНІРНИЙ ЕТНО-БРЕНД РЕГІОНУ

У статті зроблено спробу розкрити роль і значення етнотуризму для економіки країни. Розглянуто можливі варіанти використання народних промислів Львівщини, зокрема гончарства, для розвитку сувенірного ринку регіону. Також робота знайомить з творчістю народних майстрів міст Червонограда і Соснівки.

Ключові слова: гончарство, гавареччина, сувенір, народні промисли, туризм.

Розвиток етнотуризму має важливе значення для розвитку економіки України. Ця галузь господарства придатна для нових форм власності і здатна принести найбільшу віддачу. Наша країна надзвичайно багата етнографічною культурною спадщиною. Це все ще збережені осередки народних промислів — бренди відомі у всьому світі: косівська кераміка, опішнянське гончарне виробництво, львівське гутне скло, гаварецька кераміка, петриківські розписи. Також сюди можна віднести маловідомі осередки народних промислів, що відкриті, відродженні чи започатковані в останні десятиліття. Але, на жаль, вони не використовуються на повну потужність, а подекуди взагалі ігноруються не тільки органами місцевої влади, а і на рівні держави. Проте осередки народних промислів можуть стати широко розвинутою структурою етнотуризму. І не лише як центри, де можна було б придбати вироби народних майстрів, але і побачити процес виготовлення національного українського сувеніру, поспостерігати за роботою майстра, самому долучитися до процесу створення. Також скуштувати національні страви, послухати народний фольклор, побувати на етнофестивалі тощо.

Сьогодні в Україні етнотуризм втілений у найрізноманітніших формах, і кількість таких заходів постійно зростає. Втім, варто зазначити відсутність державної підтримки етнофестивального руху. Більшість таких заходів проходять із ініціативи громадських рухів, організацій, територіальних громад та за рахунок спонсорських внесків і коштів із місцевих бюджетів. Давно назріла потреба на законодавчому рівні виокремити етнічний туризм як інноваційний вид туристичної практики в Україні, що має своє особливе «туристичне обличчя» на туристичній мапі світу. І принесе не малі грошові дивіденди для держави.

В контексті розвитку етнічного туризму надзвичайно важливим елементом виступає «етнічний сувенір». Серед розмаїття етносувенірної продукції варто виокремити гончарну кераміку. Гончарні вироби виготовляються майстрами індивідуально, вони несуть у собі творчу ідею кожного

автора, охоплюють різноманітний асортимент продукції, що розрахований на інтереси широкого кола споживачів. Це і ужитковий посуд, сувеніри з місцевою символікою, дитячі іграшки, музичні інструменти (окарини та свищики), творчі керамічні композиції, свічники, керамічні прикраси тощо.

Гаварецька кераміка

Поряд з відомою косівською, опішнянською керамікою, належне місце займають виробы гаварецької кераміки. «Гаварецька кераміка» — традиційний народний промисел чорнодимленої, лощеної кераміки. Її центр розташований у селі Гавареччина Золочівського району Львівської області. На початку ХХ ст. у Гавареччині працювало понад 70 гончарів і опалювалась кераміка у 40 печах [4]. З приходом радянської влади промисел починає швидко занепадати. На сьогоднішній день на Гавареччині виготовляють кераміку всього лиш два майстри. А ще у 1984 р. роботи гаварецького майстра Дмитра Вислинського завоювали золоту медаль на Міжнародній керамічній виставці в Фаєнці (Італія) [2].

Однак на Львівщині і сьогодні, у містах Червонограді та Соснівці, працюють майстри, які відновлюють традиції чорнодимленої кераміки. Цей тип керамічних виробів цікавий для споживачів не лише неповторністю своїх форм та стриманою колористикою. У наш час екологічного забруднення навколишнього середовища, керамічні виробы є ідеально чистим виробництвом з природних матеріалів без хімічних домішок. Виробы виготовляються з чистої гончарної глини без будь яких барвників. Випалюються у печі дровами при температурі 900 градусів. Секрет чорного забарвлення у тому, що при вистиганні печі її засипають землею не даючи доступу повітря, створюючи цим відновне середовище, завдяки чому окис заліза, що є у глині і надає їй, при звичайному опалі з доступом кисню, червоного кольору, відновлюється до заліза, надаючи благородного чорного металевого відтінку. З такого посуду безпечно та корисно споживати їжу,

адже це чиста глина, опалена в дров'яній печі. Це дуже актуально у сучасному світі з огляду на популяризацію здорового способу життя, зростання популярності екологічного туризму та боротьби за чисте довкілля. Відтак, сьогодні у світі не лише модно, але дійсно корисно використовувати у повсякденному житті екологічно чисті продукти, одяг і посуд.

У містах Червоноград та Соснівка (Львівська область) на сьогоднішній день працює понад 20 майстрів гончарного виробництва. На власному ентузіазмі, без жодної державної підтримки відроджують традиції та створюються нові керамічні форми на основі старих народних технологій. Серед майстрів цього регіону, які одночасно є професійними художниками, варто виділити: Андрія та Лідію Уляницьких, Оксану Мартинович (Смеречинську) [3], Оксану Іваницьку. До виготовлення вишуканих керамічних виробів активно долучаються аматори гончарської справи: Софія Мартинович, Тарас Маневич, Сергій Івашків, Володимир Курило, Євген Лисюк, Дмитро Каганюк та інші.

Оксана Мартинович (Смеречинська) та Дмитро Каганюк

Варто зазначити, що Оксана Мартинович, Дмитро Каганюк, Оксана Іваницька і Софія Мартинович [6] — родина з міста Соснівки, працюють також над відродженням так званої вареної кераміки. Це теж екологічно чиста продукція. У процесі її виготовлення використовують гончарну глину різних кольорів та молоко або олію. Після першого опалу при температурі 900 градусів, вироби покривають молоком або олією і ще раз випалюють вже при 300 градусів, що робить їх більш тривкими у користуванні, та не знищує їх користь для здоров'я людини.

У перспективі розвитку етнотуризму вбачаємо також його поєднання із розвитком сільського туризму на базі творчих майстерень народних майстрів. Як показує практика, для туристів цікаво відвідати майстерню гончара, спробувати виготовити виріб своїми руками, прийняти участь у

його випалі, згодом — придбати виріб, що виготовлений «на його очах», а за можливості — пожити в умовах місцевих традицій.

*Мистецтвознавець Львівського музею етнографії
Мотиль Рома в гостях у майстрів. Процес загрузки печі*

Гончарне виробництво — однозначно, перспективний сувенірний бренд. Станом на XXI ст. цей промисел активно входить у наше життя, все більше ресторанів, кав'ярень, сувенірних магазинів та й просто звичайних людей купують таку продукцію. Чимало людей починають використовувати гончарні керамічні вироби у щоденному житті: горнятка, тарілки, миски, горщики, підсвічники тощо. Це вишуканий, зручний у побуті, етнічний посуд. Чорнодимлена та варена кераміка є прикладом натуральних екологічних виробів, що не мають у своєму складі хімічних барвників та шкідливих для здоров'я свинцевих полив.

Література

1. Гузь Г. Гаварецька кераміка: під градусом і без хімікатів [Текст] // Високий замок. — 2011. — 7 липня.
2. Кирпан А. Народжені в країні Гавареччина [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.karpaty.net.ua/articles_12/gavarecchyna.php.
3. Мартинович О. Перлини майстерності [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://chervonograd.in.ua/index.php/nash-krai/perlyny-maisternosti/302-martynovych-oksana-yaroslavivna>.
4. Миць Г. На хуторі гаварецьких майстрів одна за одною гаснуть печі [Текст] // Високий замок. — 2012. — 9 грудня.
5. Мотиль Р. Українська димлена кераміка XIX – початку XXI ст. Історія. Типологія. Художні особливості [Текст]. — Львів: Інститут народознавства Національної академії наук України, 2011. — 208 с.
6. Онищенко В. Усміхнена кераміка [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.folkart.kiev.ua/25-26page36-u.html>.

Мартинювич С. А., Цымбала О. С.

ГОНЧАРНЫЕ ИЗДЕЛИЯ КАК СУВЕНИРНЫЙ ЭТНО-БРЭНД РЕГИОНА

В статье сделана попытка раскрыть роль и значение этнотуризму для экономики страны. Рассмотрены возможные варианты использования народных промыслов Львовщины, в частности гончарства, для развития сувенирного рынка региона. Также работа знакомит с творчеством народных мастеров городов Червонограда и Сосновки.

Ключевые слова: гончарство, гавареччина, сувенир, народные промыслы, туризм.

Martynovych S., Tymbala O.

POTTERY AS A SOUVENIR ETHNO-REGIONAL BRAND

In the article an attempt to uncover the role and importance of ethnic tourism for the economy of the country is made. The possible uses of Lviv region handicrafts, including pottery, souvenir market development in the region are considered. Also the article introduces the work of craftsmen of the cities of Chervonohrad and Sosnivka.

Key words: pottery, havarechchyna, souvenirs, crafts, tourism.